УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Кафедра психології

ПРОГРАМА

випускного екзамену з дисципліни

«Теорія і методика роботи психолога».

Спеціальність: 053 «Психологія»

Умань-2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму випускного екзамену з дисципліни «Теорія і методика роботи психолога» укладено відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки фахівця зі спеціальності 053 «Психологія», схвалена науково-методичною комісією факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 1 від 29 серпня 2019 року).

Випускний екзамен є кваліфікаційним і призначений для визначення теоретичної і практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань. Програма і порядок проведення випускної атестації визначається Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (наказ МОНУ № 1310 (z1485-14) від 13.11.2014).

Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (протокол № 3 від 27.10.2015 року).

Програма включає перелік питань дисциплін циклу професійно-орієнтованої (професійної та практичної) підготовки, передбачених навчальним планом, освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки фахівців зі спеціальності 053 «Психологія»:

- Методика роботи практичного психолога
- Особистість в екстремальних умовах
- Психологія впливу
- Теорія і методика науково-дослідницької роботи
- Сучасні проблеми психологічної теорії і практики
- Психологія вищої школи

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКА СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ», ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ«МАГІСТР»

Кваліфікаційні вимоги до магістра

Здобувач вищої освіти повинен мати належний рівень професійної підготовки, який передбачає: засвоєння знань про психічні явища, закономірності їх виникнення, функціонування та розвиток, поведінку, діяльність, учинки; взаємодію людей у малих та великих соціальних групах; психофізіологічні процеси та механізми, які лежать в основі різних форм психічної активності; здатних розв’язувати складні задачі та практичні проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології.

Як організатор різноманітних (або одного) видів діяльності в соціумі, здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати набуті знання в практичній роботі, має володіти методами соціально-психологічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів розвитку особистості, а також впливу факторів середовища.

Магістр повинен уміти забезпечувати допустиме та доцільне психолого-педагогічне втручання у процес виховання дітей, підлітків, молоді; надавати допомогу сім'ї; виконувати роль з'єднувальної ланки поміж особистістю та суспільством; працювати в умовах неформального спілкування, залишаючись на позиції неофіційного лідера; будувати взаємостосунки в вихованцями на рівних, допомагати їм у період їх соціального та професійного визначення, захищати їхні права.

Магістр має бути гуманістом, повинен володіти комунікативними й організаторськими навичками, почуттям такту, бути висококультурною людиною. Його освіта передбачає здатність безпосередньо здійснювати психологічну, організаторську, різнопрофільну діяльність, що забезпечує його соціалізацію та профілізацію.

Психолог-магістр закладу (установи) повинен:

- брати участь в організації освітньої та виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного особистісного розвитку дітей та молоді, їх повноцінного психічного здоров'я;
- проводити психолого-педагогічну діагностику готовності до навчання в період переходу з однієї вікової групи до іншої, допомагати у виборі освітньої установи згідно з рівнем психічного розвитку;
- планувати і розробляти розвиваючі, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням індивідуальних, статевих та вікових особливостей дітей;
- сприяти пошуку, добору, розвитку обдарованих дітей, свідомому вибору дітьми та молоддю професії з урахуванням здібностей, ціннісних орієнтацій, життєвих планів і можливостей;
- готувати вихованців до свідомого життя в дусі взаєморозуміння, миру та злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

- здійснювати первинну профілактику алкоголізму і наркоманії, інших шкідливих звичок серед підлітків;
- проводити психологічну експертизу і психолого-педагогічну корекцію асоціальної поведінки;
- формувати психологічну культуру вихованців, учнів, педагогів, батьків;
- консультувати працівників освітніх установ з питань психології та практичного її використання.

У своїй професійній діяльності психолог-спеціаліст, як працівник психологічної служби, повинен:

- керуватись Етичним Кодексом психолога;
- дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність дитини, захищати її від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, пропагувати здоровий спосіб життя;
- зберігати професійну таємницю, не поширювати відомості, отримані у процесі діагностичної або корекційної роботи, якщо її поширення може завдати шкоди дитині чи її оточенню;
- постійно підвищувати свій професійний рівень та загальну культуру;
- пропагувати психологічні знання, запобігати здійсненню психодіагностичної, розвивально-корекційної, профілактичної, консультативно-методичної роботи особами, що не мають відповідної фахової підготовки;
- будувати свою діяльність на основі доброзичливості, шляхом співробітництва, довіри, у тісному контакті з усіма учасниками педагогічного процесу;
- знати програмно методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня освіти, розвитку дітей, вимоги до нормативного забезпечення навчально-виховного процесу, основні напрями і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки.

Магістр психології повинен знати:

- сучасні психологічні теорії та напрямки;
- особливості організації психологічного супроводу навчального виховного процесу в закладах освіти;
- особливості організації діяльності в залежності від соціального замовлення;
- шляхи просвітницької та видавничої діяльності;
- особливості складання експертної оцінки психологічного стану людини;
- методики обстеження індивідуальних якостей особистості;
- методи організації профілактики поведінки неповнолітніх;
- шляхи адаптації особистості до нових умов;
- причини девіантної поведінки;
- сучасний стан і тенденції розвитку особистостей різного віку;
- теоретичні та практичні основи психолого-педагогічного, медико-біологічного, соціально-профільного циклу знань;

- спеціальні дисципліни, що розкривають форми, методи та засоби роботи практичного психолога у соціальному середовищі;
- теорію та методику самовиховання;
- сучасний стан і тенденції розвитку дитячого й підліткового руху, товариств, організацій, їх роль і вплив на особистість дитини;
- засоби, форми та методи психолого-педагогічної роботи з різними групами дорослого населення та дітьми;
- роль, місце та функції сім'ї у розвитку особистості дитини;
- специфіку подружніх та сімейних конфліктів;
- методику психокорекційної роботи із сім'єю і особистістю.

Магістр психології повинен уміти:

- аналізувати соціально-психологічні явища, процеси, бачити власне місце та роль у суспільному житті країни;
- застосовувати на практиці набуті знання для вирішення педагогічних, методичних, дослідних, організаційно-керівних та інших завдань;
- реагувати на всі складності життя колективу, виділяти і розвивати позитивні складові;
- знаходити найбільш ефективні засоби вирішення психологічної задачі;
- з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки і заходи з оптимізації діяльності;
- організовувати соціально-психологічну роботу і особисто брати участь у проведенні адекватних заходів;
- установлювати емпатійні зв'язки з клієнтом;
- методично правильно проводити анкетування, тестування, заходи психокорекції та інший вплив на людину;
- проводити психологічну експертизу і корекцію асоціальної поведінки та психологічну реабілітацію людини;
- діагностувати й давати практичні рекомендації з психологічних, побутових, медичних, службових проблем, пов'язаних із сім'єю та особистістю;
- на рівні адміністрації та працівника, сім'ї та особистості забезпечувати профілактику різноманітних відхилень фізичного, психічного та соціального характеру;
- виявляти та використовувати можливості соціальних інститутів суспільства у зміцненні авторитету учня, жінки-матері, батька, сім'ї, надавати їм конкретну психолого-педагогічну допомогу у вихованні дітей;.
- залучати дітей, підлітків, дорослих до активної культурно-дозвіллєвої діяльності;
- здійснювати консультаційну, організаційну, психолого-педагогічну допомогу керівникам підприємств та організацій у вирішенні спільних проблем;
- оперувати положеннями нормативних актів щодо вирішення практичних проблем, пов'язаних із роботою педагогічного колективу, з сім'єю, особистістю; впливати, у допустимих формах, на виховання дітей у

сімейно-побутовому середовищі, знаходити взаєморозуміння та контакти з педагогічно занедбаними підлітками, надавати їм допомогу та підтримку;

- вирішувати і професійно оцінювати наслідки своєї діяльності

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ

Випускна атестація здійснюється Екзаменаційною комісією у формі захисту випускної кваліфікаційної роботи та випускного екзамену «Теорія і методика роботи психолога» (перелік питань у Додатку).

Склад комісії затверджується наказом ректора університету. До складання випускного екзамену допускаються студенти, які не мають академічної заборгованості. Під час екзамену студент отримує екзаменаційний білет, час для підготовки відповіді відводиться у межах 30 хвилин.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДІ СТУДЕНТА

Оцінкавідповіді студента здійснюється за стобальною шкалою відповідно до вимог ЄКТС: відмінно (А), добре (ВС), задовільно (DE), незадовільно (FX).

Оцінки ***«відмінно» (А)*** заслуговує студент, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння основ психологічних наук і вміння вільно їх використовувати у відповідях на питання білету, ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями.

Зазвичай, оцінка *«відмінно»* ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять з психологічних дисциплін, усвідомлюють значення наукових знань для професійної діяльності психолога, творчо використовують їх у поясненні на прикладах.

Оцінки *«добре» (ВС)* заслуговує студент, який виявив повне знання та розуміння основ психологічних наук, засвоїв категорії та сучасні теоретичні підходи у поясненні психічних явищ.

Як правило, оцінка *«добре»* виставляється студентам, які засвідчили системні знання та розуміння матеріалу з навчальних психологічних дисциплін і здатні до їх самостійного пояснення щодо використання впрофесійній діяльності. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

Оцінки *«задовільно» (DE)*заслуговує студент, який виявив знання та розуміння основ навчальних дисциплін в обсязі, потрібному для майбутньої роботи психолога, але частково ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями. Зазвичай, оцінка *«задовільно»* виставляється студентам, які допустили суттєві помилки у відповіді на іспиті, але продемонстрували здатність усунути ці помилки.

Оцінка *«незадовільно» (FX)* виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основних психологічних дисциплін, допустив принципові помилки у викладі основного матеріалу, не зміг відповісти на питання білету.

Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з психологічних дисциплін або їх недостатньо для початку професійної діяльності психолога.

Програма випускного екзамену з дисципліни «Теорія і методика роботи психолога» затверджена на засіданні кафедри психології № 1 від 29 серпня 2019 року.

Зав. кафедри психології
д. психол. н., проф. О.Д.Сафін

Програма випускного екзамену з дисципліни «Теорія і методика роботи психолога» схвалена Вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти (протокол № 1 від 29 серпня 2019 року).

Голова Вченої ради
факультету соціальної та психологічної освіти,
к. пед. н., доц. О.О. Кравченко

Додатки

ПИТАННЯ ДО ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА РОБОТИ ПСИХОЛОГА»

1. Значення психологічної культури фахівця, включеного в діяльність у системі "людина-людина.
2. Механізми здійснення психологічної маніпуляції (приєднання, психічні автоматизми, соціальні стереотипи тощо).
3. Психологічна реабілітація працівників від наслідків екстремальних ситуацій.
4. Сучасні проблеми медичної психології.
5. Суб'єкт, об'єкт, зміст впливу. Спеціально створене середовище переконання.
6. Які в загальному вигляді завдання надання психологічної допомоги?
7. Стратегії впливу на людину з допомогою спілкування та їх класифікація.
8. Фази проведення психологічного де брифінгу.
9. Вкажіть підстави для переваги індивідуальної або групової форми роботи.
10. Інтернет-середовище як фактор соціального впливу.
11. Словесна наочність та вимоги до неї на лекційних та практичних заняттях з психологічних дисциплін.
12. Сформулюйте основні права консультанта - психолога і клієнта.
13. Демонстраційний експеримент як специфічний вид предметної наочності, його дидактичні особливості.
14. Поняття про психологічний дебрифінг.
15. Визначте етапні моменти в процесі прийняття людини людиною.
16. Види контролю знань з психологічних дисциплін, методика організації і проведення контролю знань.
17. Адиктивна поведінка.
18. Які є прийоми риторики, що визначають успіх впливу на слухача? Навести приклади.
19. Емпіричні психологічні знання, їх особливості. Вплив емпіричних психологічних знань на процес засвоєння наукової інформації.
20. Соціальний вплив через ЗМІ.
21. Чим пояснюється специфіка ситуації звернення за психологічною допомогою?
22. Форми проведення навчальних занять з психологічних дисциплін.
23. Сутність та види соціально-психологічного впливу.
24. Назвіть основну проблематику, яка передбачає надання психологічної допомоги.
25. Прийоми активізації пізнавальної діяльності на заняттях з психологічних дисциплін.
26. Поняття про посттравматичний стресовий розлад

27. В якому сенсі можна говорити про психологічну допомогу як про соціальну психотерапію?
28. Психологія як наука та її роль в житті сучасного суспільства.
29. Навмисний і ненавмисний вплив.
30. Дайте узагальнену характеристику рівнів представленості психологічної допомоги особистості.
31. Сучасні напрями практичної психології: трансакційна і трансцендентальна психологія.
32. Практичні, семінарські і лабораторні заняття з психологічних дисциплін та методика їх проведення.
33. Яку етичну концепцію можна покласти в основу консультативної і психотерапевтичної роботи?
34. Охарактеризувати напрями психології: трансперсональної та християнська.
35. Особливості контролю знань з психологічних дисциплін, функції контролю.
36. Назвіть основні аспекти професійної підготовки психологів–практиків.
37. Лекції з психологічних дисциплін, методика та вимоги до їх проведення.
38. Поняття про фрустрацію.
39. Умови ефективного педагогічного спілкування.
40. Психологічні передумови і показники успішності та причини неуспішності студентів у навчально-професійній діяльності.
41. Види внутрішньо особистісних конфліктів.
42. Вимоги до підбору і використання наочності на заняттях із психологічних дисциплін.
43. Основні проблеми вікової психології.
44. Завдання методики викладання психологічних дисциплін як навчальної дисципліни.
45. Стрес, професійний стрес і професійне вигорання.
46. Предмет методики викладання психологічних дисциплін.
47. Класифікація станів людини в екстремальних і надзвичайних ситуаціях.
48. Вкажіть ряд підстав і ознак для несприятливого прогнозу щодо подальшої роботи з клієнтом.
49. Основні проблеми педагогічної психології.
50. Взаємодія людини та ситуації впливу.
51. Які основні етапи процесу психологічної допомоги та яка їхня специфіка?
52. Проблеми правової та юридичної психології.
53. Функції педагогічного спілкування у ВЗО.
54. У чому полягає відмінність і спільність таких суміжних областей діяльності, як психологічне консультування та психотерапія?
55. Психологічні особливості студентської групи та її структура.
56. Соціально-психологічні проблеми соціалізації особистості в сучасному суспільстві.

57. Який фахівець (спеціальність, кваліфікація) має право на надання професійної психологічної допомоги?
58. Організація самостійної навчально-пізнавальної та творчої діяльності студентів.
59. Основні підходи у вирішенні проблем медичної психології.
60. Засоби соціально-психологічного впливу.
61. Роль мотивації у навчально-професійній діяльності студента.
62. Маніпуляції у спілкуванні. Розпізнавання маніпуляції та захист від неї.
63. Неусвідомлений вплив. Технології сублімінального впливу.
64. Складові та функції Я-концепції студента.
65. Методика роботи психолога з підлітками, схильними до суїцидальної поведінки.
66. Дайте робоче визначення поняттю "психологічна допомога".
67. Психологічний аналіз функцій педагогічного управління.
68. Загальні проблеми психології особистості
69. Поняття про психологічну витривалість та психологічну пружність.
70. Навчально-професійна діяльність як провідна в студентському віці. Професіоналізація особистості студента.
71. Сучасні психологічні теорії особистості.
72. Поняття про «подолання стресу» (copingstress).
73. Типологічні особливості сучасних студентів.
74. Перспективи розвитку прикладної психології в Україні.
75. Захисні механізми особистості та адаптація в екстремальних ситуаціях.
76. Адаптація студента до навчання у вищій школі, види адаптації, умови ефективності.
77. Специфіка і взаємозв'язок наукової, практичної та побутової психології на сучасному етапі.
78. Концепція стресу та «загального адаптаційного синдрому».
79. Механізми психологічних захистів у студентської молоді.
80. Проблеми сучасного психологічного консультування.
81. Всезагальність соціального впливу.
82. Суперечливості та кризи студентського віку.
83. Психофізичні проблеми як одна з головних проблем психології.
84. Поняття «психологічне забезпечення діяльності в екстремальних та надзвичайних ситуаціях».
85. Психологічна характеристика студентства як періоду ранньої дорослості. Зміни в пізнавальному та соціальному розвиткові студентів
86. Основні проблеми сучасної психології.
87. Поняття «надзвичайна ситуація»: класифікація, джерела травматичного впливу ситуації
88. Предмет психології вищої школи, її завдання та основні категорії.
89. Поняття «екстремальна ситуація», її характеристика та джерела виникнення.
90. Методи психологічного впливу на людину.